

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Barbary Pořízkové a soudců JUDr. Radana Malíka a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce: **J. H.**, zast. JUDr. Alenou Prchalovou, Ph.D., advokátkou se sídlem Husova 1288/25, Jihlava, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 2. 11. 2016, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 20. 2. 2018, č. j. 33 Ad 32/2016 – 77,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá**.
- II.** Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- III.** Ustanovené zástupkyni žalobce JUDr. Aleně Prchalové, Ph.D., advokátce se sídlem Husova 1288/25, Jihlava, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši **1 300 Kč**. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Podanou kasační stížností se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhá zrušení v záhlaví označeného rozsudku Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), kterým byla podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), zamítnuta jeho žaloba proti shora uvedenému rozhodnutí žalované. Tímto rozhodnutím žalovaná zamítla námitky stěžovatele a potvrdila rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 7. 7. 2016, č. j. X, kterým mu byla zamítnuta žádost o invalidní důchod pro nesplnění podmínky uvedené v § 38 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném pro projednávanou věc (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), tj. získání potřebné doby pojištění pro vznik nároku na invalidní důchod.

[2] Stěžovatel zpochybňoval pouze správnost posouzení otázky invalidity v řízení před žalovanou, nijak nebrojil proti rozhodovacímu důvodu pro zamítnutí žádosti o přiznání invalidního důchodu, jímž byl nedostatek doby pojištění v rozhodném období deseti let, popř. dvaceti let před vznikem invalidity. Stěžovatel byl ve správním řízení na základě posudku

lékaře žalované ze dne 4. 10. 2016 uznán invalidním ve II. stupni invalidity od data 7. 12. 2009 s mírou poklesu pracovní schopnosti ve výši 60%. S tímto posudkovým hodnocením nebyl spokojen a tvrdil, že jeho invalidita vznikla již dříve, (ze spisu vyplynulo, že) od roku 2005. Krajský soud vyložil smysl žaloby tak, že se stěžovatel svou snahou o posun data vzniku invalidity před stanovené datum 7. 12. 2009 pokouší docílit stavu, kdy se rozhodné období posune dále před rok 1989, resp. 1999 tak, aby zahrnovalo potřebnou dobu pojištění a vznikl mu nárok na invalidní důchod.

[3] Krajský soud nechal vypracovat posudek ze dne 11. 1. 2018 Posudkovou komisí Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „PK MPSV“), která konstatovala, že pokles pracovní schopnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu k datu vydání napadeného rozhodnutí žalované byl shledán dle předpisů platných do 31. 12. 2009 ve výši celkem 20 % a dle předpisů platných od 1. 1. 2010 ve výši celkem 30 %. Po prostudování zdravotní dokumentace byla toho názoru, že při posouzeních (posudkem Okresní správy sociálního zabezpečení v Jihlavě z července 2010 byl uznán invalidním ve II. stupni invalidity, v červnu 2014 a následně v červnu 2016 byl uznán nadále invalidním v tomtéž stupni invalidity, včetně posouzení námitkového řízení před žalovanou, kde byl uznán částečně invalidním od 7. 12. 2009 do 31. 12. 2009 a od 7. 7. 2010 invalidním ve II. stupni) došlo k posudkovému nadhodnocení subjektivně udávaných potíží nad objektivně prokázanými poruchami.

[4] Předmětem sporu mezi stranami je přesvědčivost posudku PK MPSV, neboť se značně odchyľuje od závěrů posudkových lékařů vyslovených v řízení před žalovanou. Závěry posudku jsou založeny na odlišné interpretaci diagnózy schizofrenie, která byla u stěžovatele poprvé zaznamenána v propouštěcí zprávě z jednorázové hospitalizace od 7. 12. 2009 do 12. 4. 2010 v Psychiatrické léčebně Horní Beřkovice. PK MPSV zaujala názor, že tato diagnóza nebyla u stěžovatele nikdy prokázána, a proto hodnotila rozhodující zdravotní postižení jako smíšenou poruchu osobnosti odpovídající lehkému postižení. Nicméně ve vztahu k období mezi lety 2005 až 2009 je daný posudek s posudkem lékaře žalované z námitkového řízení ve shodě, neboť i lékař žalované dospěl k závěru, že: *„Z tohoto období dokládána zpráva z hospitalizace ve dnech 21. 2. 2005 – 6. 4. 2005 nedokládá posudkově významný rozsah postižení, který by byl důvodem k invaliditě. Za této hospitalizace byl totiž posuzovaný hospitalizován s diagnosou porucha osobnosti s rozsahem postižení, který invaliditě neodpovídal. Nejednalo se o diagnosu schizofrenie, pro kterou je nyní invalidní od roku 2010.“*

[5] Krajský soud vyhodnotil, že odchylka posudku PK MPSV od předchozích hodnocení nezakládá nutnost doplňovat ve věci další posudkový materiál. Je totiž podstatné, že i posudek PK MPSV jednoznačně nepotvrdil stěžovatelovu argumentaci, že jeho invalidita vznikla již před 7. 12. 2009 (dle jeho závěrů není stěžovatel invalidní ani po tomto datu). PK MPSV pro své závěry předložila racionální a koherentní argumentaci opřenu o zdravotní dokumentaci stěžovatele včetně jím označených lékařských zpráv. Krajský soud považoval zmíněný posudek za dostatečně přesvědčivý k zodpovězení otázky důvodnosti žalobních námitek s tím, že bylo zcela jasně prokázáno, že invalidita rozhodně nevznikla před 7. 12. 2009, jestliže podle PK MPSV nevznikla vůbec. Vzhledem k chybějící potřebné době pojištění pro vznik nároku na invalidní důvod krajský soud neviděl potřebu dalšího doplňování dokazování.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření ke kasační stížnosti

[6] Stěžovatel napadl rozsudek krajského soudu v celém rozsahu kasační stížností, jejíž důvody podřazuje pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

pokračování

[7] Správní orgány ani krajský soud neprovedly šetření vedoucí ke zjištění data vzniku invalidity stěžovatele, tedy nejdůležitější skutečnosti nezbytné k hodnocení splnění podmínky doby pojištění, proto jsou všechna vydaná rozhodnutí nesprávná a nezákonná.

[8] Nesouhlasí s postupem krajského soudu, který své rozhodnutí opřel zejména o posudek předložený žalovanou. Z ostatních zdravotních posudků založených ve spise vyplývají zcela rozdílné výsledky. Vzhledem k závažnosti dopadů těchto zdravotních posudků do osobní sféry stěžovatele považuje tyto důkazy za zcela zmatečné a nepřezkoumatelné.

[9] Požadavku na zpracování znaleckého posudku ze strany nezávislého soudního znalce nebylo vyhověno. Byl vypracován posudek zpracovaný protistranou, který se stal hlavním podkladem pro rozhodnutí krajského soudu. Nevzal však v úvahu, že se celé posuzování zdravotního stavu (i jeho kontrola) odehrávala pouze v jedné linii hierarchie správních orgánů, tj. OSSZ a MPSV. Takový postup je v rozporu se zásadami soudního řízení, především rovností stran a nestranností řízení. Nezbytnost zpracování nezávislého posudku pro nestrannost a rovnost řízení v těchto případech nedávno judikoval i Ústavní soud.

[10] Nebyly vypořádány všechny žalobní námitky, např. namítané procesní pochybení při vydání prvostupňového rozhodnutí.

[11] Určení data vzniku invalidity je nesprávné a nepodložené. Správní orgán vycházel z data v lékařské zprávě, která schizofrenii přímo uvádí. Jde o onemocnění, které může být dědičné či se u osoby může v průběhu doby vyvinout. Toto onemocnění není jednorázovou záležitostí, jak stanovil správní orgán. Okamžik onemocnění nelze účelově vázat na jednu lékařskou zprávu, protože stěžovatel trpěl příznaky nemoci mnohem dříve. Je nezbytné vyhodnotit popisované obtíže v celém kontextu života, k čemuž však nebylo přistoupeno žádným orgánem v rámci správního ani soudního řízení. Takové zhodnocení může být vykonáno pouze nezávislým soudním znalcem. Navíc, správní orgán nezkoumal ani možné splnění podmínky stanovené v § 40 odst. 3 poslední věty zákona o důchodovém pojištění.

[12] Navrhuje zrušit rozsudek krajského soudu a věc mu vrátit k dalšímu řízení, popř. zrušit také rozhodnutí správních orgánů a věc vrátit žalované k dalšímu řízení.

[13] Ve vyjádření žalovaná uvedla, že během soudního řízení byl zjištěn a objektivně posouzen zdravotní stav stěžovatele. O posouzení nemá žádné pochybnosti, byť se závěry liší od výsledků posouzení zdravotního stavu provedeného lékaři OSSZ. Považuje posudek za úplný, přesvědčivý, plně zdůvodněný a současně za dostatečný podklad pro rozhodnutí, který není třeba dále doplňovat. Je podstatné, že nepotvrdil argumentaci o vzniku invalidity již před 7. 12. 2019. Navrhuje kasační stížnost zamítnout.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[14] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a stěžovatel je zastoupen advokátkou ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. Poté přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[15] Nejprve se soud zabýval obecnou námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku, kterou stěžovatel spatřoval v nedostatečném vypořádání všech žalobních námitek, konkrétně v nevypořádání námitky procesního pochybení při vydání prvostupňového rozhodnutí.

[16] Nepřezkoumatelnost rozhodnutí je natolik závažnou vadou, že k ní kasační soud přihlíží i bez námitek (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Rozsah povinnosti soudu odůvodnit své závěry musí být posuzován ve světle okolností každého jednotlivého případu. Zároveň tento závazek nemůže být chápán tak, že vyžaduje za všech okolností podrobnou odpověď na každý jednotlivý argument účastníka. Opačný postup by totiž mohl vést až k absurdním a kontraproduktivním důsledkům, které by byly v rozporu se zásadou efektivity a hospodárnosti řízení. Podstatné je, aby se soud ve svém rozhodnutí vypořádal se všemi základními námitkami účastníka řízení tak, aby žádná z nich nezůstala bez náležité odpovědi. Odpověď na základní námitky v sobě může v některých případech konzumovat i odpověď na některé námitky dílčí a související (srov. rozsudek NSS ze dne 29. 10. 2018, č. j. 9 Azs 256/2018 - 45).

[17] Krajský soud se zabýval všemi okolnostmi případu, na které stěžovatel v žalobě poukazoval. Velmi podrobně shrnul celý průběh řízení včetně prvostupňového i druhostupňového rozhodnutí i obsah jednotlivých posudků, přičemž vycházel z nepřilíš přehledného spisu. K prvostupňovému rozhodnutí uvedl: „*Tímto rozhodnutím byla zamítnuta žádost žalobce o přiznání invalidního důchodu pro nesplnění podmínek podle § 38 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, (dále jen „ZDP“), neboť žalobce nesplnil podmínku potřebné doby pojištění pro vznik nároku na invalidní důchod. Podkladem prvostupňového rozhodnutí byl posudek o invaliditě Okresní správy sociálního zabezpečení v Jihlavě ze dne 8. 6. 2016, podle něhož žalobce byl invalidní ode dne 26. 4. 2010 ve II. stupni invalidity podle § 39 odst. 2 písm. b) ZDP s mírou poklesu pracovní schopnosti ve výši 60 %.*“

[18] Došlo-li by k (závažnému) procesnímu pochybení při vydání prvostupňového rozhodnutí, krajský soud by nevyhodnotil postup žalované jako správný. On však výslovně uvedl: „*Co se týká dalších žalobních námitek procesní povahy vůči postupu žalované, ty krajský soud rovněž neshledal jako důvodné.*“ Výrok i odůvodnění prvostupňového rozhodnutí považoval za dostatečné, neboť z nich při svém přezkumu vycházel.

[19] Správně se zaměřil na podstatu sporu, kterou bylo posouzení otázky invalidity v řízení před žalovanou, což srozumitelně osvětlil na str. 8 napadeného rozsudku, když uvedl, že smysl žaloby krajský soud vyložil tak, že se stěžovatel svou snahou o posun data vzniku invalidity před stanovené datum 7. 12. 2009 pokouší docílit stavu, kdy se rozhodné období posune dále před rok 1989 (resp. 1999) tak, aby zahrnovalo potřebnou dobu pojištění a vznikl mu nárok na invalidní důchod. Rozsudek i obě rozhodnutí správních orgánů jsou srozumitelná a dostatečně odůvodněná.

[20] Dále se zabýval námitkou nedostatečného zjišťování data vzniku invalidity.

[21] Krajský soud nechal vypracovat posudek PK MPSV, která vzala za jednoznačně prokázané, že posuzovaný netrpí a nikdy netrpěl schizofrenií. Vyhodnotila, že z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu k datu vydání napadeného rozhodnutí došlo k poklesu pracovní schopnosti dle předpisů platných do 31. 12. 2009 ve výši celkem 20 % a dle předpisů platných od 1. 1. 2010 ve výši celkem 30 %. Po komplexním zhodnocení dokumentace i vlastním zjištěním dospěla k názoru, že při vypracování předcházejících posudků došlo k posudkovému nadhodnocení subjektivně udávaných potíží nad objektivně prokázanými poruchami.

pokračování

[22] Právní úprava posuzování podmínek nároku na částečný invalidní důchod byla do 31. 12. 2009 upravena v § 43 a násl. zákona o důchodovém pojištění. Konkrétně v § 44 odst. 1 bylo uvedeno, že *pojištěnec je částečně invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 33 %*. Právní úprava posuzování invalidity a podmínek nároku na invalidní důchod je s účinností od 1. 1. 2010 obsažena v § 38 a násl. zákona o důchodovém pojištění. Upravuje tři stupně invalidity, přičemž dle § 39 odst. 1 je *pojištěnec invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nastal pokles jeho pracovní schopnosti nejméně o 35 %*. Z posudku PK MPSV proto plyne, že stěžovatel nebyl komisí vyhodnocen jako invalidní, a to ani do 31. 12. 2009, ani po tomto datu.

[23] Jak krajský soud správně ozřejmil, z daného hodnocení plyne jasné popření tvrzené invalidity vzniklé již v roce 2005. Nepotvrdil-li posudek PK MPSV invaliditu stěžovatele k žádnému datu, pak ji nepotvrdil ani k roku 2005, v čemž je ve shodě s výše citovaným posudkem žalované.

[24] Vypracování znaleckého posudku ze strany nezávislého znalce vyhodnotil NSS, stejně jako krajský soud, za nadbytečné. Bez toho, aby soud při přezkumu rozhodnutí posuzoval věcnou správnost posudku, neboť k tomu nemá potřebné odborné znalosti, jej hodnotil jako každý jiný důkaz dle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s. Posudek byl dostatečným odborným podkladem nevzbuzujícím žádné pochybnosti o tom, že invalidita nevznikla již v roce 2005, což byla sporná otázka v nyní projednávané věci.

[25] Posudek PK MPSV ze dne 11. 1. 2018 nemohl, jak již ozřejmil krajský soud, v případě zamítnutí žaloby jakkoli zasáhnout do stěžovatelových práv. Jde o důkaz určený pouze pro soudní řízení o přezkum rozhodnutí ve věci nároku na invalidní důchod stěžovatele, a pokud nedošlo ke zrušení napadeného rozhodnutí žalované, nemůže mít posudek žádný další přímý dopad do jeho práv, a to ani v případě rozhodování žalované o dalších žádostech stěžovatele o přiznání invalidního důchodu, neboť dle § 8 odst. 1 písm. a) a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, by byla povinna vyžádat si nový posudek.

[26] Námitka, že jde o posudky vypracované protistranou, resp. že existuje vztah mezi žalovanou a MPSV, a proto jsou posudky jednostranné, je nedůvodná. NSS se obdobnou námitkou zabýval již např. v rozsudku ze dne 24. 2. 2004, č. j. 5 Ads 49/2003 - 136, ve kterém uvedl, že: „*Jestliže přímo zákon (§ 4 odst. 2 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ...uložil Ministerstvu práce a sociálních věcí provádět posudky mj. pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění, není takovýto důkaz zpochybněn ani tím, že v § 4 odst. 1 písm. b) téhož zákona zákonodárce svěřil Ministerstvu práce a sociálních věcí také řízení činnosti České správy sociálního zabezpečení, která je podle § 5 písm. a) bodu 1. tohoto zákona kompetentní rozhodovat o dávkách důchodového pojištění*“. Stěžovatel netvrdí, že by existovala jakákoli další okolnost, kromě zmíněného zákonem aprobovaného formálního vztahu, která by připouštěla obavy o objektivitu posudkových závěrů komise. Je tedy zřejmé, že sama existence vztahu mezi žalovanou a MPSV nemůže věrohodnost posudku oslabit.

[27] NSS předpokládá, že stěžovatel v kasační stížnosti, pod blíže nespecifikovanou *nedávnou* judikaturou Ústavního soudu, míní náleze ÚS ze dne 22. 10. 2019, sp. zn. III. ÚS 905/17. V něm se zabýval vhodností připuštění znaleckého posudku, jenž obsahuje nové skutečnosti anebo využívá nové vědecké metody, které vedou k jinému skutkovému závěru, jako důkazního prostředku u návrhu na povolení obnovy řízení v trestním řízení. Tento náleze není na nyní projednávanou věc přílehlavý.

IV. Závěr a náklady řízení

[28] Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud v souladu s § 110 odst. 1 větou druhou s. ř. s. podanou kasační stížnost zamítl. O věci rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 věty první s. ř. s., podle kterého o kasační stížnosti rozhoduje soud zpravidla bez jednání.

[29] O nákladech řízení rozhodl soud v souladu s § 60 odst. 1 a 2 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl ve věci úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaný, který měl ve věci úspěch, však ve věci důchodového pojištění v souladu s § 60 odst. 2 s. ř. s. nemá právo na náhradu nákladů řízení.

[30] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. advokátce, která byla stěžovateli ustanovena usnesením krajského soudu ze dne 12. 12. 2016, č. j. 33 Ad 32/2016 - 10, hraří hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Ustanovená zástupkyně učinila v řízení před Nejvyšším správním soudem jeden úkon právní služby, kterým je písemné podání ve věci samé – podání kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“)]. Za jeden úkon právní služby náleží zástupkyni stěžovatele mimosmluvní odměna ve výši 1 000 Kč [§ 9 odst. 2 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 3. advokátního tarifu], která se zvyšuje o 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů dle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Zástupkyně není plátkyní DPH, jak sama uvedla v řízení před krajským soudem. Celkem jí náleží odměna ve výši 1 300 Kč, která jí bude vyplacena do 60 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. července 2020

JUDr. Barbara Pořízková
předsedkyně senátu